

Hiç Değişmeyen Tarih: 11 Temmuz 8.372

Srebrenitsa katliamı 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da işlenen en büyük katliam olarak tarihe geçti. Fakat tarihe geçmesi dışında, katliamı organize eden birkaç komutanın tutuklanması ve davalarının sonuçlanamamasından başka bu insanlık suçunun sorumlularının cezalandırılması adına hiçbir ilerleme olmadı.

Bosna Savaşı'nın başladığı yıllar, Sovyetlerin dağılmasıyla gündeme gelen "Yeni Dünya Düzeni" yıllarıydı. Irak saldırılarından yaklaşık iki yıl sonra, Balkanlarda Nisan 1992'de Bosna Savaşı patlak verdi. Resmî rakamlara göre 250.000 Boşnak'ın ölümüyle ve ölümlere eşlik eden birçok toplu katliamla, medeni Avrupa'nın ortasında böyle bir savaşın gerçekleşmiş olması bir kesim tarafından hep şaşılma gelen bir durum olarak yansıtıldı.

Oysaki ortaya çıkan son bilgilere göre; Fransa, İngiltere ve ABD -aralarında yapılan gizli bir anlaşma sebebiyle- bölgede katliam yapılacağına dair bilgi sahibi olmalarına rağmen buna engel olmak için bir önlem almamıştı. Srebrenitsa'ya NATO tarafından hava desteği sağlanması konusu da bu anlaşma ile askıya alınmıştı. İngiliz ve Fransızlardan oluşan 400 askerinin Sırp askerleri tarafından rehin alınması üzerine yapılan bu anlaşma gizli tutulmuştu. Hollanda Savunma Bakanı'na göre, NATO hava desteğinde bulunmuş olsaydı bu katliamlar yaşanmayacaktı.

Bu açıklamalar ve ortaya çıkan gizli anlaşmalar, ne gerçekleşen katliamın acılarını hafifletmeye ne ölenlerin haklarının ailelerine iadesine ne de halen 1.300 civarında Bosnalı Müslüman'ın kayıp naaşlarının ortaya çıkarılmasına bir katkı sağlıyor. Nitekim dönemin en güçlü ve donanımlı ordularından biri olan Sırp ordusuna karşılık çok cüzi cephaneyle direnen ve bütün imkânsızlıklara rağmen cephelerde başarılar elde etmeye başlayan Bosnalı birliklerin ilerleyişini durduran bir dayatma olan Dayton'un Bosna'nın bütünlüğünü bitiren bir anlaşma olduğu herkesçe biliniyor.

Her yıl 11 Temmuz'da, bütün dünyanın gözleri önünde, yaşanan katliamın tanıkları olan yeşil örtülü tabutlar, Srebrenitsalı kadınların ağıtları arasında toprağa veriliyor. Bu katliamda katledilen ve cesetleri parçalanarak bilinmeyen farklı bölgelere gömülen Bosnalıların kemiklerine tek tek ulaşarak yapılan tespitlerle her sene yaklaşık 100-150 arasında Müslüman'ın cenazesi yeniden toprağa veriliyor.

İnanılır 20 yıldır katliamın acısını o günkü kadar sarsıcı yaşıyor. Çünkü Srebrenitsalıların yakınlarına ait bulunabilen birkaç kemik parçası, bu maktullerin nasıl bir ölümle cezalandırıldıklarının ispatı olarak Bosnalıların gündemine tekrar tekrar düşüyor.

2007'de Uluslararası Adalet Divanı'nın Srebrenitsa'da işlenen suçu soykırım olarak nitelemesine rağmen halihazırda soykırımla ilgili bu insanlık suçunu işleyenler hakkında herhangi bir ceza veya müeyyide uygulanmış değil. Bosnalı Müslümanlar şehitlerinin ulaşabildikleri parçalarını toprağa verirken çektikleri ızdırap yanında bir de uluslararası camianın inanılmaz tutumuyla baş etmek zorunda kalıyor. Srebrenitsa katliamının yıl dönümüne yakın tarihlerde, Srebrenitsa'nın savunmasını üstlenmiş olan Bosnalıların halkı korumak üzere bölgesel olarak kurdukları birliklerden Müslüman Direniş Birliği komutanı Nasır Oriç, Bosna-Hersek Federasyonu içerisindeki Sırp Cumhuriyeti'nin talebi üzerine İsveç'te tutuklanmıştı. Hakkındaki suçlamalardan beraat etmesine rağmen Oriç'in tekrar tutuklanması, Bosnalılar tarafından protesto edildi. Protestolar etkili oldu ve Nasır Oriç Bosna'ya teslim edildi. Bu akıl almaz tutum Temmuz 2014'te yaklaşık bir yıl süren İsrail'in Gazze saldırılarında BM'nin her iki tarafı da suçlu bulan raporunun Bosna'daki tezahürüydü. Kullanılan orantısız güç, binlerce insanın öldürülmesi ile ilgili suç, hâlâ bir cezaya muhatap olamamışken mağdurlara da katliamlardan bir pay verilmesi, hâkim hegemonyanın Müslümanlara olan bakışını oldukça net yansıtmakta.

Yine ironik bir şekilde, anma törenlerinin hemen öncesinde BM Güvenlik Konseyi'ne Srebrenitsa için verilen yasa tasarısı Rusya tarafından veto edildi. Bosna içindeki Sırp Cumhuriyeti, yasa tasarısının bölgede barışı inşaya yardımcı olmayacağını ifade ederken aynı zamanda bölge halkını da siyasi bir dille

tehdit etmiş oldu. Katliamlara kol kanat geren süper güçlerin başka insanlar üzerinden birbirlerine gözdağı verme siyasetlerinin bir yansıması haline gelen veto uygulaması ise, 1. Dünya Savaşı'ndan itibaren dünyayı dizayn eden bu yeni düzenin hâlâ birçok masum canı, toprağı, kültürü, tarihi yok etmede kendi çıkarları uğruna sınır tanımayacağını gösteriyor.

Bosna'nın bütünlüğünü ortadan kaldıran ve Bosnalıların tamamen haritadan silinmesi tehdidiyle merhum Aliya İzzetbegoviç'e dayatılan Dayton da hegemonyanın bir nişanesi olarak apaçık önümüzde duruyor. Bosna'yı kendi içinde Bosna-Hırvat Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti olarak iki etnisiteye bölerek bitiren Dayton Barış Anlaşması bölgede hâlâ soğumayan acıların yeniden ateşlenmesi tehdidiyle oluşturulmuş bir süreç. Srebrenitsa kurbanları toprağa verilirken, Bosna'nın statüsündeki bu parçalanmışlık, bu durumun sonucu olan istikrarsızlık, ekonomik bunalımlar ve geçmişin silinmeyen izleri capcanlı kalmaya devam ediyor.

Srebrenitsa kurbanlarının cesetleri şimdiye kadar 233 farklı yerdeki toplu mezarlarda bulundu.[1] Bu yıl ki yıl dönümünde, 136 Srebrenitsalı Müslüman daha Potaçari Şehitliği'ne defnedildi. Kimlik tespitleri yapılan 134 kişinin definleri ise, yakınlarının bedenlerine dair daha fazla bulguya ulaşılması sonrasında gömülmesi talebiyle bekletilecek.

8.732 Srebrenitsalı şehitten yaklaşık 7.100'ünün kimlik tespitleri tamamlandı, kalan bedenlere ise henüz ulaşamadı. Bunun sebebi ise katliamların açığa çıkmaması için bedenlerin çok farklı yerlere gömülmesi ve gömüldükleri yerlerden çıkarılarak tekrar farklı bölgelere nakledilmesi.

Kendilerine ait olanı bulmak, başucunda biraz olsun teselli bulabilmek, yakınlarını bir an önce topraklarına yetiştirip dualarla acılarını dindirmek için 20 yıldır geliş gidişleri bitmeyen bir sürü kadın ve Srebrenitsa'ya yapılan eziyeti nesillere taşımak için lime lime edilip bırakılmış bedenler... Her 11 Temmuz'da yakınlarını bulabilen Srebrenitsalı kadınların ayakları o gün tekrar yere geliyor ve yıllardır taşıdıkları yükü toprağa teslim ederek teselli buluyor. Daha birçoğunun ise sevdiklerinin bu dünyada yaşadıklarına dair hâlâ hiçbir kanıtı yok.

[1]
<http://www.aljazeera.com/news/2015/07/srebrenica-genocide-bosnia-mladic-massacre-150709152225312.html>